

The Number of Lithuanians in Ukraine According to the Censuses of the 19th – 21st Centuries

Dr. Ruslana Martseniuk

The Branch State Archive of the Security Service of Ukraine
Email: ruslana.martseniuk@gmail.com
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-4900-7110>

Abstract. On the basis of population censuses covering the Ukrainian territory at the end of the 19th and the beginning of the 21st centuries, the article overviews the dynamics of the number of Lithuanians and reveals statistical regularities. The importance and relevance of this study are seen in the fact that Lithuanians are not an accidental ethnic group on the territory of Ukraine. The relationships between the two nations have been evolving since the time of the establishment of the Grand Duchy of Lithuania. Both the ethnic Lithuanian lands and most of the Ukrainian lands fell into the hands of the Russian Empire at the end of the 18th century, and in the post-war years of the second half of the 20th century were a part of the totalitarian USSR. Lithuanians are still actively present in the modern ethnic palette of Ukraine, which is why it is interesting to investigate the numbers of this particular ethnic group within the territory of Ukraine. The main source of research is the population censuses conducted by the Russian Empire, Poland (1920s–1930s), the USSR, and independent Ukraine. The factors that influenced the quantitative changes of the studied ethnic group are indicated, and the ethno-demographic situation depicted in the censuses and its reasons are analysed.

Keywords: *Lithuanians, Lithuanian population, population census, statistical data, population dynamics, Ukrainian ethnic lands.*

Anotacija. Remiantis XIX a. pabaigos – XXI a. pradžios Ukrainos teritorijos gyventojų surašymų duomenimis, straipsnyje apžvelgiama lietuvių skaičiaus dinamika ir atskleidžiami statistiniai dėsniniai. Šio tyrimo svarba ir aktualumas įžvelgiami tame, kad lietuviai

nėra atsitiktinė etninė grupė Ukrainos teritorijoje. Abiejų tautų santykiai vystėsi nuo pat Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės įkūrimo laikų. Tiek etninės lietuvių žemės, tiek didžioji dalis Ukrainos žemių XVIII a. pabaigoje pateko į Rusijos imperijos rankas, o pokario metais, XX a. antroje pusėje, buvo totalitarinės SSRS dalis. Šiuolaikinėje Ukrainos etninėje paletėje lietuviai vis dar aktyviai dalyvauja, todėl įdomu iširti šios konkrečios etninės grupės skaičių Ukrainos teritorijoje. Pagrindinis tyrimo šaltinis – Rusijos imperijos, Lenkijos (1920–1930 m.), SSRS ir nepriklausomos Ukrainos gyventojų surašymai. Nurodomi veiksniai, turėję įtakos tiriamos etninės grupės kiekybiniam pokyčiams, analizuojama etnodemografinė situacija iki surašymo ir jos pasekmės.

Esminiai žodžiai: *lietuviai, lietuvių populiacija, gyventojų surašymas, statistiniai duomenys, etninės Ukrainos žemės.*

Introduction

Ukraine is one of the European countries rich in ethnic diversity; therefore, the issue of national minorities is permanently relevant and requires constant study and analysis, especially when it comes to those nationalities with which the state has close political, socio-economic, cultural, and educational ties. Lithuanians, with whom Ukrainians have a common and long historical past, can be seen as such. The histories of both nations were related in the times of the Grand Duchy of Lithuania and the Commonwealth of Nations; Ukraine and Lithuania coexisted in the Russian Empire, during a short period of the Second Commonwealth of Nations, and were part of the totalitarian USSR. When both countries regained independence and sovereignty, relations continued to grow. Naturally, such relations are reflected in the ethnic palette of Ukraine and, among other nationalities, Lithuanians constitute a historical ethnos of the country. This research will summarise the statistical data of population censuses regarding Lithuanians and will identify patterns of resettlement in the specific conditions of place and time in the territory of Ukraine from the end of the 19th to the beginning of the 21st century. The research and analysis of Ukrainian-Lithuanian relations in a variety of settings are relevant and timely and allow a new look at the historical dynamics of the Lithuanian population in Ukraine.

Therefore, **this study aims to** provide a comprehensive analysis, based on population censuses, of the presence and dynamics of the Lithuanian national group as a statistical population on the territory of Ukraine in historical retrospect and in modern times.

The **object of the study** is the population censuses of the Ukrainian lands at the end of the 19th and the beginning of the 21st centuries, in which Lithuanians will appear as a unit of the statistical population. The **subject of the study** is demographic and

ethno-demographic processes, the dynamics of the number of Lithuanians, the geography of resettlement, and the reasons that could affect the change in statistical indicators.

Chronological and territorial limits are also important research criteria. The research is limited to the chronological frames of the first censuses where nationality is recorded, which is the end of the 19th century – the beginning of the 21st century and the last official census conducted in Ukraine in 2001. In addition, other unofficial censuses and statistical data will also be used; however, this will not significantly affect the specified chronology of the study. The territorial frames of the study, although covering the entire modern and existing territory of the sovereign state of Ukraine, vary at different time intervals, depending on the inclusion of Ukrainian lands in various state entities. Population censuses covering the entire territory of modern Ukraine date from the second half of the 20th century.

Research methods and methodology include the analysis of official population censuses that were conducted within the specified chronological and territorial frames. The synthesis of the obtained information will be presented in tables and conclusions. The problem-based chronological method is used as the most characteristic of this kind of research, as well as the qualitative and quantitative analyses of the data.

There is a lack of historiography on the research problem which indicates the absence of similar comparative studies that would cover such wide geographical and chronological boundaries. Some scientific works in Ukrainian historiography indirectly devoted to the numerical dimensions of the presence of Lithuanians are as follows: Vynnychenko¹, Horban², Abrashkevichus³ and others. Relevant information can be retrieved from the general studies of the national composition of certain state formations that included Ukrainian lands (Chirkov⁴, Tarapon⁵, Hladun and Rudnytskyi⁶,

¹ ВИННИЧЕНКО, Ігор. Литовці в Україні. *Енциклопедія історії України*. Т. 6: Ла-Мі. Київ: Наукова думка, 2009, стор. 187–189.

² ГОРБАНЬ, Тетяна. Прибалтійський етнічний елемент в суспільно-політичному житті України на межі 10–20-х років ХХ століття. *Етнічна історія народів Європи*, 2001, вип. 10, стор. 86–89.

³ АБРАШКЕВІЧУС, Галина. Особливості взаємодії різних форм ідентичності у свідомості кримських литовців. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Культурологія»*, 2012, вип. 9, стор. 178–187; *Литовський слід на Кримській землі: сб. статей ист. исследования «Литовцы в Крыму»*, 2-е изд., испр. и доп. Симферополь: ДОЛЯ, 2006. 256 с.

⁴ ЧИРКОВ, Олег. Загальні переписи населення Австро-Угорщини, Росії, Румунії, Польщі та Чехо-Словаччини як джерела дослідження розвитку етнічної структури населення України. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Українознавство*, 2000, вип. 4, стор. 44–47; ЧИРКОВ, Олег. Досягнення порівнянності переписних даних про стани етнічної будови людності України для вивчення її розвитку впродовж ХХ ст. *Збірник наукових праць Науково-дослідного інституту українознавства*, 2009, т. 25, стор. 68–83.

⁵ ТАРАПОН, Оксана. Демографічний, національний та соціальний склад населення УСРР–УРСР 1920–1930-х рр. у розрізі повсякденного життя. *Наукові записки з української історії*, 2012, вип. 32, стор. 126–137.

⁶ ГЛАДУН, Олександр, РУДНИЦЬКИЙ, Омелян. Статистика населення в Україні в 1920–1930-ті роки. *Демографія та соціальна економіка*, 2009, № 2, стор. 48–57.

Chomenko⁷, Yaholnytska⁸, Ivanyshina⁹, Sklyar¹⁰, etc.) as well as already independent states (Naulko¹¹, Voronko¹², Chorny¹³, Boyko¹⁴ and others).

The material of research will primarily be official censuses and statistical data. The analysed censuses of the late 19th – early 21st centuries have to geographically cover all ethnic Ukrainian lands and include the ethnonym “Lithuanians” in the nationality column. The geography of the search will be limited to different time periods. In total, the data from 12 population censuses, both national and foreign, will be included in the study: the Russian General Population Census of 1897, Polish censuses of 1921 and 1939, Soviet censuses of 1926, 1939, 1959, 1970, 1979, 1980, as well as the Kyiv census of 1919 and the interim 1920, and All-Ukrainian census of 2001.

Analysis of the Number of Lithuanians in Ukraine According to the Censuses of the 19th – 21st Centuries

Prior to the analysis of the demographic characteristics of the number of Lithuanians on the territory of Ukraine, it is important to turn to the historical past. The settlement of Ukrainian lands by Lithuanians dates back to the times of the Grand Duchy of Lithuania; their number was not high and, according to researchers' estimates, ranged from 10% in the 13th–14th centuries to 7% at the end of the 15 century.¹⁵

⁷ ХОМЕНКО, Арсен. *Національний склад людности УРСР*. [Харків]: Держвидав «Господарство України», 1931. 144 с.

⁸ ЯГОЛЬНИЦЬКА, Ольга. Особливості переписів населення Польщі 1921 р. та 1931 р. і картина етнічного і конфесійного складу суспільства Другої Речі Посполитої. *Вісник Дніпропетровського університету: науковий журнал*, 2010, т. 18, № 1, стор. 186–190.

⁹ ІВАНИШИНА, Валентина. Всесоюзні переписи населення 1959, 1970 років як джерело для вивчення соціально-демографічних процесів в Україні в 60-х роках ХХ століття. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*, 2004, вип. 74–76, стор. 126–129.

¹⁰ СКЛЯР, Володимир. *Етнічний склад населення України 1959–1989 рр.: етномовні наслідки зростання*. Київ: Центр «Просвіта», 2008. 392 с.; СКЛЯР, Володимир. Зміни чисельності та етнічного складу населення Донбасу: Донецької та Луганської областей (за матеріалами переписів 1959, 1989, 2001 років). *Етнічна історія народів Європи: збірник наукових праць*, 2005, вип. 18, стор. 94–100.

¹¹ НАУЛКО, Всеволод. *Хто і відколи живе в Україні*. Київ: Головна спеціалізована редакція літератури мовами національних меншин України, 1998. 80 с.

¹² ВОРОНКО, Олег. Підсумки загальних переписів населення 1959–2001 рр. як джерело вивчення регіональних етнічних процесів в Україні. *Наукові записки. Збірник праць молодих вчених та аспірантів*, 2009, т. 19 (2), стор. 250–263.

¹³ ЧОРНИЙ, Сергій. *Національний склад населення України в ХХ сторіччі. Довідник*. Київ: ДНВП «Картографія», 2001. 88 с.

¹⁴ БОЙКО, Зінаїда. Географічний аналіз змін кількості етнічних меншин населення України за переписами 1989 та 2001 років. *Часопис соціально-економічної географії: міжрегіональний збірник наукових праць*, 2015, вип. 18 (1), стор. 102–106.

¹⁵ Op. cit.: WIEMER, Bjorn. Dialect and language contacts on the territory of the Grand Duchy from the 15th century until 1939. *Aspects of multilingualism in European language history*. Edited by

Although the numbers varied at different times, this ethnic minority preserved the historical persistence in the following centuries. With the Union of Lublin and the formation of the Polish-Lithuanian Commonwealth, which included the majority of ethnic Ukrainian lands, the connection with the Lithuanians continued to evolve. The 16th and 17th centuries were marked by a series of devastations as a result of the Tatar raids and wars, which led to population and territorial losses. On the eastern borders of the Polish-Lithuanian Commonwealth, the Muscovite state strengthened: at the end of the 17th century, it seized part of Ukrainian lands. Over a century later, after the Third Partition of the Polish-Lithuanian Commonwealth, on October 24, 1795, most of the former state was divided between the Russian Empire, the Kingdom of Prussia, and the Habsburg Monarchy. Lithuania, like most of the territory of Ukraine, remained a part of the Russian Empire for more than 120 years. The first and only universal population census was conducted on January 28 (February 9) 1897¹⁶. The question of nationality then, of course, did not exist, it was replaced by the “native language” column. Such an indicator, as researchers note, should not be overestimated due to the imperial program of assimilation of national minorities into the bosom of Great Russia¹⁷. Still, the census showed that within the entire empire, the population that communicated in the Lithuanian language was 897,148, the “Samogitian” language – 448,022, which altogether amounted to 1,658,532 people. Of them, the following numbers lived in the so-called “Ukrainian provinces” (see Table 1), that is, on those lands that today constitute the modern territory of Ukraine: Lithuanians – 1,442, Samogitians – 343¹⁸, or 0.1% of the entire Lithuanian population, which lived in the empire.

As is seen, the majority of Lithuanians concentrated in the southern regions which was influenced by socio-economic factors. In the southeast of Ukraine, both then and today, the mining and heavy metallurgical industries are concentrated, as well as the largest port city of Odesa, which was also of great importance for the empire on the Black Sea. These branches of industry always required a large number of workers and provided steady earnings, and more and more people came to the growing cities around them. Since Lithuanians in these regions were rather the result of labour migration, they were, of course, scattered and there were no permanent settlements. According to the census, 56.47% of Lithuanians lived in cities and 44.3%

BRAUNMÜLLER, Kurt, FERRARESI Gisella. Philadelphia: John Benjamins Publishing Company, 2003, pp. 109; 125.

¹⁶ Положение о первой всеобщей переписи населения Российской империи. *Правительственный вестник*, 1895, 25 июля (6 августа), № 160, стор. 1.

¹⁷ ІВАНІЮК, Олег. Передумови проведення загального перепису 1897 р. в Наддніпрянській Україні й потреби у визначенні етнічного складу населення. *Київські історичні студії: Науковий журнал*, 2016, № 1, стор. 65.

¹⁸ *Краткие общие сведения по Империи. Первая Всеобщая Перепись населения Российской Империи. 1897 год. Распределение населения обоого пола по главнейшим сословиям, вероисповеданиям, родному языку и некоторым занятиям.* Под ред. ТРОИЦКОГО, Н. СПб., 1905, стор. 4.

Table 1*The number of Lithuanians in Ukrainian lands according to the All-Russian census of 1897*

Province:	Total population in the provinces:	Number by the native language of communication (urban+rural population)		
		Lithuanian:	Samogitian:	Total (Lithuanian and Samogitian):
Bessarabia	1 935 412	47 (21+26)	100 (65+35)	147 (86+61)
Volhynia	2 989 482	103 (19+84)	28 (8+20)	131 (27+104)
Katerynoslav	2 113 674	297 (80+217)	28 (15+13)	325 (95+230)
Kyiv	3 559 229	112 (92+20)	56 (30+26)	168 (122+46)
Podolia	3 018 299	42 (11+31)	28 (2+26)	70 (13+57)
Poltava	2 583 133	29 (20+9)	17 (11+6)	46 (31+15)
Tavria	611 121	213 (94+119)	5 (2+3)	218 (96+122)
Kharkiv	2 009 411	55 (44+11)	3 (3+0)	58 (47+11)
Kherson	1 462 039	478 (436+42)	62 (42+20)	540 (478+62)
Chernihiv	1 526 072	66 (6+60)	16 (7+9)	82 (13+69)
Total (%) + urban (%) + rural population (%)	21 807 872	1442 (0.0066%) + 823 (58.7%) + 619 (42.9%)	343 (0.0015%) + 185 (61.6%) + 158 (85.4%)	1785 (0.0081%) + 1008 (56.47%) + 777 (43.5%)

lived in rural areas¹⁹. Most Lithuanians were registered in the Kherson (540 people, of which 478 were in Odesa) and Katerynoslav (325) gubernias and made up 48.45% of the entire Lithuanian population; there were fewer Lithuanians in the Tavria gubernia, which included Crimea (218 people) and Kyiv gubernia (total 168 people, 166 of them in Kyiv). Odesa and Kyiv turn out to be places where Lithuanians live most compactly. However, in the cities themselves, as Ivanyuk²⁰ believes, Lithuanians dissolved among the foreign-ethnic conglomerate. The smallest number of Lithuanians was recorded in the Poltava, Podolia, and Bessarabia provinces. On the other hand, Volyn (131 people) and Kyiv provinces, despite the low number of Lithuanians according to the census, can be said to be historical territories inhabited by Lithuanians, because these were the lands that were most closely connected with the Grand Duchy of Lithuania and the Polish-Lithuanian Commonwealth.

Also, the census data records that the overwhelming majority of men were registered in the cities, while there were very few women. This indicates one thing – men's physical strength was more in demand in heavy industry or ports, although they most likely lived in nearby villages, where their families were and were hired in the city for

¹⁹ ВИННИЧЕНКО, Ігор. *Op. cit.*, стор. 187.

²⁰ ІВАНЮК, Олег. *Op. cit.*, стор. 65.

work. This is also confirmed by the report on the Katerynoslav province, where 230 Lithuanians (45.3%) lived in rural areas, the most in the entire studied territory. This is probably explained in the article by Lazebnyk²¹, where the author describes the occupation of the population of the most industrial province in the Russian Empire – Katerynoslav. It is quite possible that Lithuanian peasants were seasonal workers at large metallurgical and mining enterprises and were involved in metal processing, coal, and ore mining in the mines of Donbas and Kryvyi Rih; in the service sector, they worked on the railway. After all, even among the 9 Lithuanian representatives at the Congress of Enslaved Peoples held in September 1917 in Kyiv, Vaclavas Belskis was a worker at the Katerynoslav Metallurgical Plant in 1896–1905 (and apparently could even get into the 1897 census). The general census of 1897 remains the only official and complete census on the territory of the Russian Empire.

The following historical events, such as the Great War and national revolutions, changed not only the political map of Europe but also significantly affected the statistics of Lithuanians. A large number of refugees and migrants appear in the territory of Ukraine. Of course, during the civil wars and revolutions, the quality of the population census is questionable. However, the Bolsheviks, who controlled Kyiv in February–August 1919, managed to conduct a population census in the city on March 16. It is valuable for us due to the recorded number of Lithuanians – 1159 people²². This almost coincides with the total number of Lithuanians according to the 1897 census on the territory of Ukraine and is almost 10 times more than the Lithuanian population of Kyiv. The next year, in 1920, the Bolsheviks conducted another population census and it revealed as many as 16 thousand Lithuanians²³ in the territory they controlled. However, the demographers of the time point to the inefficiency of the obtained results, because “<...>due to the civil war, banditry, and severe economic crisis <...> it is difficult to say to what extent they cover this or that nationality.”²⁴ Of course, such a sharp increase in the Lithuanian population is a consequence of both the World War and the Civil War, and also due to the evacuation of enterprises and educational institutions and, on the whole, the fact of one’s own national awareness. Most of them returned to Lithuania after the declaration of statehood. The following censuses will no longer record such a high number of Lithuanians on the territory of Ukraine.

The first official census of the newly created USSR, which also included most of the territory of Ukraine as the Union Ukrainian SSR (since 1937, Ukrainian SSR), took

²¹ ЛАЗЕБНИК, Валентина. Населення Катеринославської губернії за матеріалами Першого загального перепису населення Російської імперії 1897 року. *Вісник Дніпропетровського університету. Серія: Історія і археологія*, 2002, вип. 10, стор. 54.

²² *Перепись г. Киева 16 марта 1919 г. Ч. 1: Население*. Киев: Киев. губ. стат. бюро, 1920. 48 с.

²³ *Попередні підсумки демографічного перепису 1920 р. по Київщині*. Київ: Київ. губерн. стат. бюро, 1922. 198 с.

²⁴ ХОМЕНКО, Арсен. *Національний склад людності УРСР*. [Харків]: Держвидав «Господарство України», 1931. стор. 41.

place on December 17, 1926. The preliminary results were published in 1927–1929²⁵, and the full results were published in 56 volumes in 1928–1933. The issue of national self-determination was considered difficult because nationality was often combined with citizenship or citizenship and the “native language” was replaced by the language of communication i.e., Russian”²⁶.

Table 2

The number of Lithuanians in the USSR according to the 1926 census

No.	Districts (together with large cities)	Number of Lithuanians (urban + rural population)
1.	Artemivsk	348 (288+60)
2.	Berdychiv	105 (39+66)
3.	Volyn	191 (127+64)
4.	Dnipropetrovsk	695 (593+102)
5.	Zaporizhzhia	108 (55+53)
6.	Kyiv	724 (647+77)
7.	Konotop	115 (68+47)
8.	Luhansk	244 (196+48)
9.	Mykolayiv	136 (99+77)
10.	Odesa	1038 (962+76)
11.	Poltava	157 (87+70)
12.	Romny	100 (61+39)
13.	Stalino	341 (296+45)
14.	Kharkiv	787 (710+77)
15.	Chernihiv	136 (100+36)
16.	Total (in % of the country's population)	4187 (61.6%)

In Soviet Ukraine, with a population of 29,018,187 people, there lived 6,795 Lithuanians (4,969 urban residents and 1,826 rural residents). On the scale of all-Union calculations, 16.4% of the 41,463 Lithuanians of the Soviet Union lived in the Ukrainian

²⁵ *Всесоюзная перепись населения 1926 года*. Т. XIII: Украинская Социалистическая Советская Республика. Степной подрайон. Днепропетровский подрайон. Горнопромышленный подрайон: народность, родной язык, возраст, грамотность. Москва: Издание ЦСУ Союза ССР, 1929. 472 с.

²⁶ МИХАЙЛОВСКИЙ, Василий. *Всесоюзная перепись населения 1926 года*. Москва: ЦСУ СССР, 1926, стор. 19.

SSR. As it is evident, more than half of the Lithuanians who ended up in the territory of Ukraine as a result of war atrocities later left its territory. Table 2 reveals the places of the greatest concentration of Lithuanians in the USSR of that time. Districts where the number of Lithuanian population exceeded 100 people were taken as a basis.

The data shows that the largest concentration of Lithuanians continues to be in the mining-industrial and coal-mining Katerynoslav region (with the Ukrainian Donbas) and Odesa region (i.e. in the city of Odesa and its port), Kyiv region (612 Lithuanians²⁷), and Kharkiv region in the fourth place. At that time, Kharkiv was not only the capital of Soviet Ukraine (until 1934), but a region that developed very quickly economically and concentrated a large industrial potential. Also, the social status of the Lithuanians represented in the census remains unchanged – the majority are townspeople (73.46%)²⁸.

The next census, which was supposed to take place in the USSR, and, therefore, in the Ukrainian SSR, was postponed several times. The Soviet leadership understood that it would not be able to hide the consequences of totalitarian policy, including the Holodomor of 1932–1933, disarmament, constant repression, etc. Although the census of 1937 was fully adjusted to the needs of the authorities, it could not hide the terrible consequences of population decline. The Soviet authorities recognised this census as invalid, hid the data, and repressed the organisers of the census²⁹. A new census was conducted on January 17, 1939: a week before, the territorial and administrative structure of the Ukrainian SSR were adjusted to increase the number of regions. Thus, the territory of the then Ukrainian SSR began to consist of Vinnytsia, Voroshilovgrad, Dnipropetrovsk, Zhytomyr, Zaporizhzhia, Kamianets-Podilsky, Kirovohrad, Kyiv, Mykolaiv, Odesa, Poltava, Stalino (Donetsk), Sumy, Kharkiv, and Chernihiv. The presence of the Lithuanian population in these regions will be discussed further.

According to the census calculations, there were 30,946,218 inhabitants in the Ukrainian SSR, which did not show the planned natural increase at all and did not significantly differ from the data of 1926. Similarly, as to the number of Lithuanians in the USSR in general, we see their decrease from 41,463 in 1926 to 32,624 people in 1939³⁰. However, the number of Lithuanians in Ukraine increased slightly: from 4,187 people in 1926 to 5,572 people according to the 1939 census data.

The distribution of Lithuanians by region remained constant – the largest numbers were recorded in large industrial and mining centres. More Lithuanians were recorded

²⁷ ЧОРНА, Лілія. Нацменшини Києва 1920–1930-х рр.: демографія, соціально-економічне становище, мова та побут. *Україна модерна* Internet access: 01.02.2021 amoderna.com/md/naczmenshini-kieva-1920-1930-x-rr-kilkist-soczialno-ekonomichne-stanovishhe-mova-ta-pobut

²⁸ ОЛЕСЕВИЧ, Тиміш. *Статистичні таблиці українського населення С.С.Р.Р.: За переписом 17 грудня 1926 року*. Warszawa: [б.в.], 1930, стор. 8.

²⁹ ГЛАДУН, Олександр, РУДНИЦЬКИЙ, Омелян. *Op. cit.*, стор. 53.

³⁰ *Кількість населення СРСР на 17 січня 1939 г.: по районах, районних центрах, містах, робочих селищах та великих сільських населених пунктах*. Москва: Госпланиздат, 1941. 266 с.

in the Kyiv region and Kyiv. This is associated with the relocation of the capital as well as the government and some industrial structures in 1934.

Table 3

The number of Lithuanians in the Ukrainian SSR according to the 1939 census

p. no	Regions (large cities included):	Number of Lithuanians:
1.	Vinnytsia	192
2.	Voroshilovgrad	240
3.	Dnipropetrovsk	564
4.	Zhytomyr	190
5.	Zaporizhzhia	196
6.	Kamianets-Podilsk	140
7.	Kyiv (of them in the city of Kyiv)	617 (429)
8.	Kirovohrad	62
9.	Mykolayiv	162
10.	Odesa	918
11.	Poltava	183
12.	Stalino	717
13.	Sumy	113
14.	Kharkiv	621
15.	Chernihiv	236
	Total:	5151

The largest number of Lithuanians is traditionally in the south-eastern metallurgical and mining regions: Stalino (Donetsk) (717), Dnipropetrovsk (564), and Kharkiv (621) regions. Also, large numbers are in Odesa (918) and Kyiv (617) regions due to the cities of Odesa and Kyiv. In total, 66.7% of all Lithuanians in the Ukrainian SSR at that time lived in these regions. As is seen, the presence of Lithuanians among the rural population continued to be quite low.

In the 1920s and 1930s, Western Ukrainian ethnic lands were outside the borders of the Soviet Ukrainian SSR: they were divided and became part of Poland, Czechoslovakia, and Romania. The presence of Lithuanians was recorded only in the Polish censuses conducted in 1921 and 1931, the results of which were published in 1927–1932³¹ and

³¹ Skorowidz miejscowości Rzeczypospolitej Polskiej opracowany na podstawie wyników Pierwszego Powszechnego Spisu Ludności z dn. 30 września 1921 r. i innych źródeł urzędowych. T. 9: Województwo

1938³², respectively. In this context, it is important to note that as a result of both the military actions and the Riga Peace Treaty, Ukrainian lands that were once a part of Austria-Hungary as the Kingdom of Galicia and Lodomeria became a part of the Second Polish Republic. Lviv, Stanislaviv and Tarnopol Voivodeships became a part of Poland. Western Volyn of the former Volyn province of the Russian Empire also became the territory of the Second Polish Republic of that time. According to the censuses, the statistical data regarding Lithuanians in these lands were as follows:

Table 4

Lithuanians in Western Ukrainian lands according to the 1921 and 1931 censuses

Voivodeship:	The number of Lithuanians according to the 1921 census (urban + rural population)	The number of Lithuanians according to the 1931 census (urban + rural population)
Volyn	144 (62 + 82)	90 (13 + 77)
Lviv	10 (7 + 2)	4 (2 + 2)
Stanislaviv	4 (1 + 3)	13 (3 + 10)
Ternopil	3 (0 + 3)	2 (0 + 2)
Total:	161 (70 + 90)	109 (18 + 91)

Researchers consider the data of these censuses to be unreliable in relation to the national indicator³³ (for example, the place of birth, citizenship, etc., could be considered as such). If according to the census of 1921 nationality was determined by two items – self-determination and religion, then in the census of 1931 – only “mother tongue”, it is quite possible that this influenced the reduction of the number of Lithuanians in the census of 1931. The largest number of Lithuanians within the borders of Poland in the 1920s and 1930s according to the censuses, was in the Volyn lands. The Lithuanian presence in other voivodeships could be the result of internal migration. We should

Wołyńskie (82 s.); T. 13: Województwo Lwowskie (64 s.); T.14: Województwo Stanisławowskie (48 s.); T. 15: Województwo Tarnopolskie (35 s.). Warszawa: Główny Urząd Statystyczny, 1923.

³² *Drugi powszechny spis ludności z dn. 9.XII.1931 r: Mieszkania i gospodarstwa domowe. Ludność. Stosunki zawodowe: Województwo stanisławowskie.* Warszawa: Główny Urząd Statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej, 1938. 332 s.; *Drugi powszechny spis ludności z dn. 9.XII.1931 r: Mieszkania i gospodarstwa domowe. Ludność. Stosunki zawodowe: Województwo wołyńskie.* Warszawa: Główny Urząd Statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej, 1938. 329 s.; *Drugi powszechny spis ludności z dn. 9.XII.1931 r: Mieszkania i gospodarstwa domowe. Ludność. Stosunki zawodowe: Województwo tarnopolskie.* Warszawa: Główny Urząd Statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej, 1938. 300 s.; *Drugi powszechny spis ludności z dn. 9.XII.1931 r: Mieszkania i gospodarstwa domowe. Ludność. Stosunki zawodowe: Województwo Lwowskie.* Warszawa: Główny Urząd Statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej, 1938. 392 s.

³³ САДОВСЬКИЙ, Валентин. *Людність Західно-українських земель по польському перепису 30 вересня 1921 року.* Львов, 1927. 51с.; ЯГОЛЬНИЦЬКА, Ольга. *Op. cit.* стор. 186–190.

also note that according to these censuses, the majority of Lithuanians were residents of villages. This is not surprising because even during the census of 1897, the Lithuanian population in Volyn was more involved in agriculture.

In relation to the censuses of the 1950s–1980s, the whole territory of Ukraine is considered. With the beginning and during the Second World War, which once again changed the political map of Europe and affected the population, the former Ukrainian lands under Poland were annexed to the territory of Ukraine in 1939, Bukovina and Bessarabia in 1940, and Transcarpathia in 1945. In 1954, Crimea was added to Ukraine. In 1940, the USSR occupied the independent Republic of Lithuania. The USSR did not hurry with the post-war population census. The initiatives were hindered by anti-Soviet post-war confrontations, mostly in Western Ukraine and Lithuania, to which the totalitarian state responded with repressions and deportations. Obviously, a lot had to be done to complete collectivisation and passport issuing. Therefore, the first post-war population census was held as early as 1959. Later, the USSR followed all international recommendations and other censuses were conducted in 1970, 1979, and 1989. In relation to the size of the Lithuanian population, the growth and expansion of the geography of residence are noticeable³⁴.

Table 5

The number of Lithuanians by region according to the 1959, 1970, 1979, and 1989 censuses

p. no	Region	Number of Lithuanian population			
		1959	1970	1979	1989
	Vinnitsia	200	199	151	145
	Volyn	58	85	93	130
	Dnipropetrovsk	609	802	948	1006
	Donetsk	2525	2270	2097	2217
	Zhytomyr	155	216	187	294
	Zakarpattia	–	286	115	159
	Zaporizhzhia	217	346	394	395
	Ivano-Frankivsk	68	71	80	143
	Kyiv	218	224	204	326

³⁴ Підсумки Всесоюзного перепису населення 1959 р. Українська РСР. Москва, 1963. 287 с.; Підсумки Всесоюзного перепису населення 1970 р. Т. 4. Національний склад населення СРСР, союзних і автономних республік, країв, областей і національних округів. Москва, 1973. 567 с.; Население СССР: По данным Всесоюзной переписи населения 1979 г. Москва, 1980. 32с.; Национальный состав населения СССР: По данным Всесоюзной переписи населения 1989 г. Москва, 1991. 160 с.

p. no	Region	Number of Lithuanian population			
		1959	1970	1979	1989
	Kirovohrad	133	176	170	217
	Crimean	470	882	860	1065
	Luhansk	1380	934	848	941
	Lviv	232	564	291	424
	Mykolayiv	124	206	246	276
	Odesa	645	903	753	825
	Poltava	166	166	170	273
	Rivne	101	153	90	133
	Sumy	134	152	144	126
	Ternopil	62	59	47	63
	Kharkiv	426	567	570	642
	Kherson	100	195	218	232
	Khmelnyska	133	231	105	117
	Cherkassy	106	165	173	240
	Chernivtsi	38	100	75	75
	Chernihiv	212	313	181	152
	the city of Kyiv	361	450	493	662
	Total:	8 906	10715	9 658	11278

These censuses, in addition to indicating a natural increase in population and the filling of the entire territory of the then Ukrainian SSR, also confirm the traditional geography of settlement in industrial areas, and the dominant status of urban residency: more than 85% of Lithuanians lived in cities. It is quite possible that the quantitative composition of Lithuanians in the Ukrainian SSR was influenced by the same labour migration but within the framework of the USSR. The smallest number of Lithuanians is recorded in the western regions.

An innovation of the last Soviet census of 1989 was the question of not only one's native language but also the language used most often, as well as the knowledge of the official language of the republic or other language. The results were as follows: out of 11,278 Lithuanians, Lithuanian was the mother tongue for 5,406 people, Russian for 5,294, Ukrainian for 523, and other for 55. This should be perceived as a policy of Russification, as well as the fact that those regions of Ukraine where the largest number of

Lithuanians lived were also the most Russified. Instead, Lithuanians who lived in the west of the country spoke their native language or the language they communicated with the most, such as Ukrainian.

1989 was already marked by centrifugal tendencies: the growth of national movements. In 1991, the USSR disappeared from the political map of the world. On March 11, 1990, the Republic of Lithuania regained its independence, and on August 24, 1991, Ukraine proclaimed independence as well. The first and currently the only population census that confirmed the presence of Lithuanians in already independent Ukraine was conducted on December 5, 2001. All subsequent censuses were postponed for various reasons.

The program of the All-Ukrainian population census of 2001 was significantly different from the previous programs because of the radical changes in the political and socio-economic situation. Statisticians tried to make it possible to compare new data with information from past censuses, but most of the questions have undergone noticeable editorial changes³⁵. According to the census, 7,207 Lithuanians lived in Ukraine, which, of course, shows a decrease in their number compared to the previous census of 1989. It is quite likely that these 36% of Lithuanians returned to their homeland. As for the rest who remained living in Ukraine, their resettlement is illustrated in Table 6³⁶.

According to the given data, all the “traditional markers” of the previous censuses have been preserved, namely the predominance of the population in the east and south of Ukraine, which collectively makes up 63.2% of the total number of Lithuanians in the country. Also, the predominant command of the Russian language was preserved: it was recognised as a native language by more than 50% of respondents. At the same time, the level of recognition of Lithuanian or Ukrainian as such was low, and the indicators of how such a situation differed among the urban and rural populations were also presented³⁷.

---

³⁵ *Перший Всеукраїнський перепис населення: історичні, методологічні, соціальні, економічні, етнічні аспекти*. Київ: ІВЦ Держкомстату України, 2004. 558 с.

³⁶ *Національний склад населення України та його мовні ознаки за даними Всеукраїнського перепису населення 2001 року*. Київ: Держкомстат України, 2003. 246 с.

³⁷ National structure of the population of Ukraine and its language peculiarities Access via the Internet: <http://2001.ukrcensus.gov.ua/eng/>, accessed 03 December 2022

Table 6

The number of Lithuanians by regions of Ukraine and ARC according to the results of the 2001 census

p. no	Region	The number of Lithuanian population
1.	ARC (Autonomous Republic of Crimea)	513
2.	Vinnytsia	189
3.	Volyn	93
4.	Dnipropetrovsk	630
5.	Donetsk	1359
6.	Zhytomyr	162
7.	Zakarpattia	136
8.	Zaporizhzhia	326
9.	Ivano-Frankivsk	71
10.	Kyiv	193
11.	Kirovohrad	145
12.	Luhansk	568
13.	Lviv	188
14.	Mykolaiv	208
15.	Odesa	484
16.	Poltava	169
17.	Rivne	80
18.	Sumy	113
19.	Ternopil	36
20.	Kharkiv	386
21.	Kherson	153
22.	Khmelnyskyi	92
23.	Cherkassy	170
24.	Chernivtsi	70
25.	Chernihiv	111
26.	the city of Kyiv	406
27.	the city of Sevastopol	156
28.	In total:	7207

Table 7

Distribution of the population by language of use among Lithuanians according to the 2001 census

Ethnic group	Number	Lithuanian language	%	Ukrainian language	%	Russian language	%	Other languages	%
Lithuanians	7207	1932	26.8	1029	14.3	4182	58.02	50	0.7
Urban population									
Total	Lithuanian language		Ukrainian language		Russian language		Other languages		
5903	1463 (25%)		702 (12%)		3684 (62%)		43 (0.7%)		
Rural population									
Total	Lithuanian language		Ukrainian language		Russian language		Other languages		
1304	469 (36%)		327 (25%)		498 (38.2%)		7 (0.5%)		

Today, unfortunately, it is impossible to determine what the situation is with the Lithuanian population in Ukraine and the issue of language or other indicators because more than 20 years have passed since the last census. Annual statistics do not contain data on national minorities, and Ukraine will be able to count on a new census only after the end of the war and the return of the occupied territories.

Conclusions

In sum, more than 100 years were covered by this study in chronological limits, calculating the Lithuanian population in Ukraine. However, the study of statistical data of individual nationalities, and Lithuanians in particular, is not so much about the number of the population in different time dimensions, it is about the political, cultural, economic, educational, etc. relationships also in space. The inseparability of the history of the two nations created points of contact that made it possible to lean on the past and talk about the future. After analysing and synthesising the obtained material from population censuses, it is possible to assert that Lithuanians are integral to the ethnic palette of Ukraine. The history of the countries' mutual relations since the time of the Grand Duchy of Lithuania created a strong foundation for Lithuanians and Ukrainians to act together in the following important historical epochs. Among them are wars, epidemics, natural disasters, as well as calm peacetimes, economic and social upsurges, because all this actively influenced demographic statistics.

Their number was different and depended on many ethno-demographic factors, from external assimilation to "jumps" due to refugees and labour migration, from

political transformations due to wars and revolutions, to calm population growth under stable conditions. So since demographic statistics became a means of regulation, research and use for social processes, and this happened at the end of the 19th century, these quantitative changes and how they turned into qualitative changes are seen very clearly. For example, the increase in population in wartime conditions due to refugees (which in the study were the consequences of the First and Second World Wars) only indicated a numerical, not a qualitative, increase in the population, instead the population growth in the calmer post-war years was associated with improved indicators of economic development were characterised by qualitative indicators in the number of the Lithuanian population in Ukraine.

Would such changes be characteristic only in the studied case? On the contrary, it is a confirmation of such calculations. At the same time, statistics rarely give a simple Yes/No answer to the analysed question. In the same way that certain data may depend on the interpretation of the obtained results. In the case of this article, and the obtained results of statistical data of censuses, it is possible to assert both quantitative and qualitative indicators of the number of the Lithuanian population in Ukraine. These data can be used in the future for other studies of the Ukrainian–Lithuanian historical past and prospects for further development. Therefore, it will be very important to take into account the factors that affect it, as also discussed in the study.

Especially since historical and ethnic demography is gaining more and more popularity – the study of ethnic communities (ethnos, ethnic and ethnographic, racial, religious and other groups), their characteristics, ethnic composition and the number of ethnic communities of a particular country or region. Study of the dynamics of the ethnic composition of polyethnic nations in the course of their historical development. In modern conditions, the study of ethnic aspects of mass population migrations, which accompanied the post-totalitarian development of the countries of the former USSR, also acquires special importance.

Today, despite the threatening conditions of the Russian-Ukrainian war, attention to and solutions to the problems of the existing national minorities, including Lithuanians, in many ways ensures the internal political security of the country. And, of course, it cannot be ruled out that current events will in turn affect the demographic situation in Ukraine and the number of Lithuanians as a national minority.

Published sources

1. *Drugi powszechny spis ludności z dn. 9.XII.1931 r: Mieszkania i gospodarstwa domowe. Ludność. Stosunki zawodowe: Województwo Wołyńskie.* Warszawa: Główny Urząd Statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej, 1938. 329 s.
2. *Drugi powszechny spis ludności z dn. 9.XII.1931 r: Mieszkania i gospodarstwa domowe. Ludność. Stosunki zawodowe: Województwo Stanisławowskie.* Warszawa: Główny Urząd Statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej, 1938. 332 s.
3. *Drugi powszechny spis ludności z dn. 9.XII.1931 r: Mieszkania i gospodarstwa domowe. Ludność. Stosunki zawodowe: Województwo Tarnopolskie.* Warszawa: Główny Urząd Statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej, 1938. 300 s.
4. *Drugi powszechny spis ludności z dn. 9.XII.1931 r: Mieszkania i gospodarstwa domowe. Ludność. Stosunki zawodowe: Województwo Lwowskie.* Warszawa: Główny Urząd Statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej, 1938. 392 s.
5. *Skorowidz miejscowości Rzeczypospolitej Polskiej opracowany na podstawie wyników Pierwszego Powszechnego Spisu Ludności z dn. 30 września 1921 r. i innych źródeł urzędowych. T. 9: Województwo Wołyńskie.* Warszawa: Główny Urząd Statystyczny, 1923. 82 s.
6. *Skorowidz miejscowości Rzeczypospolitej Polskiej opracowany na podstawie wyników Pierwszego Powszechnego Spisu Ludności z dn. 30 września 1921 r. i innych źródeł urzędowych. T. 13: Województwo Lwowskie.* Warszawa: Główny Urząd Statystyczny, 1923. 64 s.
7. *Skorowidz miejscowości Rzeczypospolitej Polskiej opracowany na podstawie wyników Pierwszego Powszechnego Spisu Ludności z dn. 30 września 1921 r. i innych źródeł urzędowych. T. 14: Województwo Stanisławowskie.* Warszawa: Główny Urząd Statystyczny, 1923. 48 s.
8. *Skorowidz miejscowości Rzeczypospolitej Polskiej opracowany na podstawie wyników Pierwszego Powszechnego Spisu Ludności z dn. 30 września 1921 r. i innych źródeł urzędowych. T. 15: Województwo Tarnopolskie.* Warszawa: Główny Urząd Statystyczny, 1923. 35 s.
9. *Всесоюзная перепись населения 1926 года. Т. XIII: Украинская Социалистическая Советская Республика. Степной подрайон. Днепропетровский подрайон. Горнопромышленный подрайон: народность, родной язык, возраст, грамотность.* Москва: Издание ЦСУ Союза ССР, 1929. 472 с.
10. *Кількість населення СРСР на 17 січня 1939 г. : по районах, районних центрах, містах, робочих селищах та великих сільських населених пунктах.* М.: Госпланиздат, 1941. 266 с.
11. *Краткие общие сведения по Империи. Первая Всеобщая Перепись населения Российской Империи. 1897 год. Распределение населения обоого пола по главнейшим*

- сословиям, вероисповеданиям, родному языку и некоторым занятиям. Под ред. Троицкого, Н. СПб., 1905. 380 с.
12. *Население СССР: По данным Всесоюзной переписи населения 1979 г.* М., 1980. 32с.;
  13. *Национальный состав населения СССР: По данным Всесоюзной переписи населения 1989 г.* М., 1991. 160 с.
  14. *Перепись г. Киева 16 марта 1919 г. Ч. 1: Население.* Киев: Киев. губ. стат. бюро, 1920. 48 с.
  15. *Підсумки Всесоюзного перепису населення 1959 р. Українська РСР.* М., 1963. 287 с.
  16. *Підсумки Всесоюзного перепису населення 1970 р.* Т. 4. Національний склад населення СРСР, союзних і автономних республік, країв, областей і національних округів. М., 1973. 567 с.
  17. Положение о первой всеобщей переписи населения Российской империи. *Правительственный вестник*, 1895, 25 июля (6 августа), № 160, стр. 1.
  18. *Попередні підсумки демографічного перепису 1920 р. по Київщині.* Київ: Київ. губер. стат. бюро, 1922. 198 с.
  19. *National structure of the population of Ukraine and its language peculiarities.* Access via the Internet: <http://2001.ukrcensus.gov.ua/eng/>, accessed 03 December 2022

References

1. *First All-National Population Census: historical, methodological, social, economic, ethnic aspects.* Kyiv: Institute for Demography and Social Studies, NAS of Ukraine, 2004. 218 p.
2. WIEMER, Bjorn. Dialect and language contacts on the territory of the Grand Duchy from the 15th century until 1939. *Aspects of multilingualism in European language history.* Edited by BRAUNMÜLLER, Kurt, FERRARESI Gisella. Philadelphia: John Benjamins Publishing Company, 2003, 297 p.
3. АБРАШКЕВИЧУС, Галина. Особливості взаємодії різних форм ідентичності у свідомості кримських литовців. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія».* Серія «Культурологія», 2012, вип. 9, стор. 178–187.
4. БОЙКО, Зінаїда. Географічний аналіз змін кількості етнічних меншин населення України за переписами 1989 та 2001 років. *Часопис соціально-економічної географії: міжрегіональний збірник наукових праць*, 2015, вип. 18 (1), стор. 102–106.
5. ВИННИЧЕНКО, Ігор. Литовці в Україні. *Енциклопедія історії України*, Т. 6: Ла-Мі. Київ: Наукова думка, 2009, стор. 187–189.
6. ВОРОНКО, Олег. Підсумки загальних переписів населення 1959–2001 рр. як джерело вивчення регіональних етнічних процесів в Україні. *Наукові записки. Збірник праць молодих вчених та аспірантів*, 2009, т. 19(2), стор. 250–263.
7. ГЛАДУН, Олександр, РУДНИЦЬКИЙ, Омелян. Статистика населення в Україні в 1920–1930-ті роки. *Демографія та соціальна економіка*, 2009, № 2, стор. 48–57.

8. ГОРБАНЬ, Тетяна. Прибалтійський етнічний елемент в суспільно-політичному житті України на межі 10–20-х років ХХ століття. *Етнічна історія народів Європи*. 2001, вип. 10, стор. 86–89.
9. ІВАНИШИНА, Валентина. Всесоюзні переписи населення 1959, 1970 років як джерело для вивчення соціально-демографічних процесів в Україні в 60-х роках ХХ століття. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. Серія: Українознавство, 2004, вип. 74–76, стор. 126–129.
10. ІВАНЮК, Олег. Передумови проведення загального перепису 1897 р. в Наддніпрянській Україні й потреби у визначенні етнічного складу населення. *Київські історичні студії: Науковий журнал*, 2016, № 1(2), стор. 60–70.
11. ЛАЗЕБНИК, Валентина. Населення Катеринославської губернії за матеріалами Першого загального перепису населення Російської імперії 1897 року. *Вісник Дніпропетровського університету*. Серія: Історія і археологія, 2002, вип. 10, стор. 51–56.
12. *Литовский след на Крымской земле: сб. статей ист. исследования «Литовцы в Крыму»*, 2-е изд., испр. и доп. Симферополь: ДОЛЯ, 2006. 256 с.
13. МИХАЙЛОВСКИЙ, Василий. *Всесоюзная перепись населения 1926 года*. Москва: ЦСУ СССР, 1926, 28 с.
14. НАУЛКО, Всеволод. *Хто і відколи живе в Україні*. Київ: Головна спеціалізована редакція літератури мовами національних меншин України, 1998. 80 с.
15. *Національний склад населення України та його мовні ознаки за даними Всеукраїнського перепису населення 2001 року*. Київ: Держкомстат України, 2003. 246 с.
16. ОЛЕСЕВИЧ, Тиміш. *Статистичні таблиці українського населення С.С.Р.Р.: За переписом 17 грудня 1926 року*. Warszawa: [б.в.], 1930, 128 с.
17. *Перший Всеукраїнський перепис населення: історичні, методологічні, соціальні, економічні, етнічні аспекти*. Київ: ІВЦ Держкомстату України, 2004. 558 с.
18. САДОВСЬКИЙ, Валентин. *Людність Західно-українських земель по польському перепису 30 вересня 1921 року*. Львов, 1927. 51с.
19. СКЛЯР, Володимир. *Етнічний склад населення України 1959–1989 рр.: етномовні наслідки зросійщення*. Київ: Центр «Просвіта», 2008. 392 с.
20. СКЛЯР, Володимир. Зміни чисельності та етнічного складу населення Донбасу: Донецької та Луганської областей (за матеріалами переписів 1959, 1989, 2001 років). *Етнічна історія народів Європи : збірник наукових праць*. 2005, вип. 18, стор. 94–100.
21. ТАРАПОН, Оксана. Демографічний, національний та соціальний склад населення УСРР–УРСР 1920–1930-х рр. у розрізі повсякденного життя. *Наукові записки з української історії*, 2012, вип. 32, стор. 126–137.
22. ХОМЕНКО, Арсен. *Національний склад людности УРСР*. [Харків]: Держвидав «Господарство України», 1931. 144 с.
23. ЧИРКОВ, Олег. Загальні переписи населення Австро-Угорщини, Росії, Румунії, Польщі та Чехо-Словаччини як джерела дослідження розвитку етнічної структури

- населення України. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. Українознавство, 2000, вип. 4, стор. 44–47.
24. ЧИРКОВ, Олег. Досягнення порівнянності переписних даних про стани етнічної будови людності України для вивчення її розвитку впродовж ХХ ст. *Збірник наукових праць Науково-дослідного інституту українознавства*, 2009, т. 25, стор. 68–83.
  25. ЧОРНА, Лілія. Нацменшини Києва 1920–1930-х рр.: демографія, соціально-економічне становище, мова та побут. *Україна модерна*. Internet access: 01.02.2021 amoderna.com/md/naczmenshini-kieva-1920-1930-x-rr-kilkist-soczialno-ekonomichne-standovishhe-mova-ta-pobut
  26. ЧОРНИЙ, Сергій. *Національний склад населення України в ХХ сторіччі. Довідник*. Київ: ДНВП «Картографія», 2001. 88 с.
  27. ЯГОЛЬНИЦЬКА, Ольга. Особливості переписів населення Польщі 1921 р. та 1931 р. і картина етнічного і конфесійного складу суспільства Другої Речі Посполитої. *Вісник Дніпропетровського університету: науковий журнал*, 2010, т. 18, № 1, стор. 186–190.

Lietuvių skaičius Ukrainoje pagal XIX–XXI a. gyventojų surašymus

Dr. Ruslana Martseniuk

<https://orcid.org/0000-0002-4900-7110>

Ukrainos saugumo tarnybos valstybinio archyvo filialo vyriausioji mokslo darbuotoja

El.p.: ruslana.martseniuk@gmail.com

Santrauka

Ukrainos etninės erdvės įvairovė apima ir vieną seniausių jos teritorijoje gyvenančių etninių grupių – lietuvius. Jie pradėjo gyventi ukrainiečių žemėse jau nuo XIII a. ir sudarė ganėtinai stabilią, bet kartu ir mažą etninę grupę. Tad kyla susidomėjimas lietuvių gyventojų skaičiaus etninėse ukrainiečių žemėse dinamika, kuri deramai neatspindi problemos istoriografijoje. Remtasi oficialiais valstybinių subjektų, tarp kurių skirtingu metu buvo padalintos Ukrainos žemės ir kuriuose buvo atstovaujamas lietuvių etniškumas, surašymais. Taigi, tyrimas apėmė pirmąjį ir vienintelį Rusijos Imperijos surašymą 1897 m., pirmuosius bolševikų surašymus 1919 m. ir 1921 m., Antrosios Lenkijos Respublikos surašymus, kurie įtraukė Vakarų Ukrainos žemes 3-iajame ir 4-ajame dešimtmečiais, Sovietų Sąjungos surašymus, vykusių tarp 3-iojo ir 9-ojo dešimtmečių. Nuo 6-ojo dešimtmečio jie apėmė visą dabartinę Ukrainos teritoriją. 2001 m. visuotinis Ukrainos gyventojų surašymas yra paskutinis, kuriame užfiksuotas

lietuvių, gyvenančių Ukrainos teritorijoje, skaičius. Surašymai taip pat nurodo vienokias ar kitokias tankiai apgyvendintas teritorijas, kuriose įsikūrę lietuviai, tačiau nuolatinių lietuvių gyvenviečių Ukrainoje nėra. Dažniausiai tai pramoniniai pietryčių regionai, šiuolaikinės Dniepropetrovsko, Donecko ir Luhansko sritys. Iš miestų lietuviai dažniausiai renkasi Odesą kaip uostamiestį ir Kyjivą kaip sostinę. Nemažai lietuvių gyvena ir Ukrainos Kryme. Tokį reiškinį galima paprastai ir pagrįstai paaiškinti darbo jėgos migracija nuo pat Rusijos imperijos okupacijos laikų ir jos vyravimu tarp miesto gyventojų. Nors jų skaičius nėra gausus, egzistuoja regionai, kuriuos galima laikyti istoriniais lietuvių įsikūrimo atžvilgiu – Voluinės ir Kyjivo regionus, viduramžiais vis dar priklausiusius bendroms Lietuvių Didžiosios Kunigaikštystės ir Abiejų Tautų Respublikos valstybėms. Lietuvių gyventojų skaičius nėra pastovus ir priklauso tiek nuo išorinių, tiek nuo vidinių politinių veiksnių ir socioekonominių sąlygų.

Gauta / Received 2023 03 03

Priimta / Accepted 2023 09 21